

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNASŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok ... 4 koruny — hal.
 Na pol roka ... 2 " — "
 Na štvrt roka ... 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
 Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
Majiteľ a vydavateľ:
 JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stlpcového
 nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

VI. valné shromaždenie kato- líkov Uhorska.

Pominuly sa slávnostné dni verejného osved-
 čenia náboženského ducha veriacich katolíkov
 Uhorska. Valné shromaždenie toto označiť treba
 ako prameň nového života vo verejnom a sú-
 kromnom živote jednotlivcov a širokých vrstiev
 všeobecnosti. Ako nám treba žiť, čoho sa nám
 treba držať, k tomu označilo nám smer toto
 valné shromaždenie. Rečníci v jejich vznešených
 rečiach, odborné triedy a samo valné shromaž-
 denie v jejich uzavretiach objaly všetky otázky
 náboženského, politického a súkromného života.
 A vznešené reči výtečných rečníkov nepadly na
 skalú a uzavretia v shromaždení tomto vynesené
 budú uplatnené a do života uvedené, bo VI-te
 valné shromaždenie katolíkov Uhorska dokázalo
 to pred celým svetom, že katolíci tejto krajiny
 prebúdajú sa z dlhého spánku netečnosti a do-
 kázalo aj to, že cítia a majú sily k uplatneniu
 svojich spravodlivých a zákonných požiadavôk,
 bo sa opierajú na neohrozenú politickú stranu,
 ktorej označeným cieľom je pozdvihnúť ľud v
 duševnom a hmotnom ohľade a krajinu upevniť
 na základe čisto kresťanskom.

Katolíci doteraz cítili sa byť opustenými a
 slabými. Katolíkov od časov reformácie nevšimal
 si nikto v Uhorsku. Svetské vlády robily s nimi
 čo chcely do najnovších časov. Teraz tomu ne-
 smie tak byť, bo celý svet vidí, že katolíci Uhor-
 ska sú pevný a sjednotený tábor, ktorý prevlá-
 dať nemožno viacej ani prázdnyimi heslami, ani
 bludnými učeniami nevery terajších časov, lež
 ani krutými nápadmi zlostných nepriateľov, V čom

ale väzí táto sila katolíkov? V pevnej viere v
 učení Spasiteľa a v neodolateľnej jednote.

Vieru v učenie Krista a jednotu všetkých
 kruhov katolíckych ohlasovala kresťanská ľudová
 strana od jej počiatku. A že hlas jej nebol hla-
 som volajúceho na púšti, toho zrejším svedoc-
 tvom bolo toto valné shromaždenie. Všetky jej
 zásady dožily sa uplatnenia pred tisícami tohoto
 shromaždenia.

Kresťanská ľudová strana vyzývala pozornosť
 tak vládnych kruhov, ako obecnstva na tie po-
 hyby, ktoré šíria sa celým svetom pod menom
 socializmu. Poukazovala táto kresťanská strana
 na príčiny a smutné následky týchto pohybov,
 jestli oni v duchu kresťanskom riešené nebudú.
 A obecnstvo povšimlo si slov tejto kresťanskej
 a ľudovej strany a v rámci VI. valného shro-
 maždenia vydržovalo kongress to mocné spo-
 jenie, ktoré ako kresťanskí socialisti povolané je
 zkazonosné zámery červených socialistov bez
 Boha a vlasti zahatiť a ľudu robotnému ukázať
 cestu života a pravdy, ktorá vedie ku časnému
 a večnému blahu v Kristu.

Život náboženský nielen ohlasuje, lež žiada
 s dôrazom od svojich prívržencov kresťanská lu-
 dová strana. Viera a náboženstvo sú základom
 štátu a rodinných krbov. Kresťan a katolík ne-
 smie sa haňbiť za svoje náboženstvo. Katolíci
 majú sa chovať ako veriaci katolíci nielen pri
 službách Božích, lež aj doma v rodinnom krbe,
 pri obchode, pri voľbách, teda aj v živote poli-
 tickom. Zásadám týmto vo valnom shromaždení
 katolíkov Uhorska zrejším výraz dali vysokého
 vzletu rečiami víteční rečníci a spolu vodcovia
 kresťanskej ľudovej strany gróf *Ferdinand Zichy*

a pápežský praelát a kanonik ostrihomský *Ján Molnár*.

Cirkev katolícka a spolu s ňou i celé obyvateľstvo katolícke Uhorska nepoživajú i tých najprirrodzenejších práv, akými sa už od roku 1848. honosia takrečené prijaté vierovyznania. Katolíci u nás nemajú práva neodvisle od vlády spravovať svoje katolícke základiny; nemajú práva neodvisle riadiť záležitosti svojich vlastných škôl. Cirkev katolícka nachodí sa u nás ako pod tútorstvom štátu, ktorý tvrdí o sebe, že je pre všetky náboženstvá a nemá preto žiadneho náboženského rázu. Toto tútorstvo nenáboženského štátu nad jedine pravým náboženstvom Krista, nad cirkvou katolíckou, ktorá cez tisíc rokov ten najpevnejší základ Uhorska tvorila, je do neba volajúca nespravodlivosť proti božskému a právu prírody. Kresťanská ľudová strana žiadala a žiada preto samosprávu, autonómiu pre katolíkov celého Uhorska. A o tejto spravodlivej žiadosti, o tomto oprávnenom nároku katolíckeho obyvateľstva vyslovil sa otvorene, bez okolkov na tomže valnom shromaždení podpredseda kresťanskej ľudovej strany a snemovne *Štefan Rakovszky*.

Ľud kresťanský vo všetkých vrstvách veľmi mnoho trpel hmotne pod liberálmi. Liberálne šafárenie hmotne na vnivoč uviedlo ľud kresťanský. Nevýslovná bieda rástla a rastie po všetkých stranách. Ľud v ohromnej biede postavený nevie schopný žiadneho vyššieho a šľachetnejšieho vzletu. Kresťanská ľudová strana, aby ľud mravne a hmotne pozdvihla, aby ho predovšetkým vyslobodila z rúk úžerníckych, povzbudila ho ku zakladaniu potravných a úverkových spolkov a aby sa v potrebných mu veciach podučil, ku sriadovaniu katolíckych kruhov čítacích. Toto sú podmienky hmotného zveladenia ľudu. Chudobu potrebné je na nohy postaviť; toto je vždy cieľom kresťanskej ľudovej strany. A za tento vznešený cieľ nikdy a nikto tak neunavene nepracoval a k dosiahnutiu jeho nikto tak ohromné obete nedonáša, ani za uskutočnenie týchto svätých zámerov na valnom shromaždení nikto tak odúševnene nehovoril, ako predseda kresťanskej ľudovej strany a minister okolo osobnosti jeho veličenstva kráľa gróf *Aladár Zichy*.

V odborných triedach valného shromaždenia pretriasané boli tie najvážnejšie otázky spoločenské, vynesené bol uzavretia, ktoré pričine-

ním a vplyvom kresťanskej ľudovej strany akoste aj v život uvedené budú.

Otázka rozširovania kresťanskej spisby, takže obrany viery, obrana poctivosti osobností cirkevných a svetských oproti zlostmým nápadom nesvedomitých a bezbožných spisovateľov a novinárov, obrana ženského pohlavia a čelade proti novomódnym nemravníkom a veľa iných otázok spoločenských boli predmetami vážneho pojednávania a viedly aj ku prísnyim uzavretiam a rezolúciám.

Uzavretia a rezolúcie tieto neostanú na papieri, lež budú aj svedomite prevedené. Na tomto pracovať bude kresťanská ľudová strana s celým dôrazom, Pracovať bude na tomto v ľudových shromaždeniach a aj na sneme. I tak stane sa VI. valné shromaždenie katolíkov Uhorska prameňom nového života v duchu Kristovom.

Aby sa toto však ku všeobecnému dobrému aj stalo, tak ako si to kresťanská ľudová strana žiada a ako ona bezzistne na tom pracuje, ľud katolícky shrňať sa má okolo tejto jedinkej kresťanskej strany politickej. Kresťanská ľud. strana nech je strediskom katolíckeho ľudu Uhorska, ako vo veľkej ríši nemeckej strediskom celého katolíckeho života je politická stránka «centrum». K tomuto je potrebná jednota všetkých živlov katolíckych.

Pod hlbokým dojmom VI. valného shromaždenia katolíkov Uhorska nech spájajú sa všetci v Jednotu katolíckeho ľudu, nech vzdelaní i nevzdelaní, nech zámožní a chudobní, nech starí i mladí, nech ľudia každého stavu a zamestnania postavia sa pod zástavu kresťanskej ľudovej strany, nech podajú si ruky ako mužovia pevného katolíckeho presvedčenia, viazaní láskou Krista, ktorý sväzok nepretrhnú ani brány pekelné.

Druhý deň.

Pred poludním, hneď za rána.

Už za včas rána hrnulo sa katolícke obecnstvo vo veľkých húfoch ku kostolu vnútrajšieho mesta, kde kaľočský arcibiskup Julius Vározy slúžil svätú omšu. Po svätej omši deputácie, spolky so zástavami a nepočtetné množstvo veriacich šli do mestskej «Redutty», ktorú napriek jej ohromným rozmerom vyplnili do posledného miesta. Na zvýšenom mieste vkusne ozdobenej dvorany stála socha najsladšieho Srdca Pana, na pravo i na

Javo címere krajinské a pápežské. Vo dvorane medzi množstvom bolo vidieť celú horu rozličných zástav spolkov a deputácii.

Zahájenie valného shromaždenia.

Ku zahájeniu valného shromaždenia jeden po druhom prišli cirkevní hodnostári a zaujali miesta na zvýšenom mieste predsedníctva: dr. Julius Városov, arcibiskup kaločský, biskupovia: gróf Mikuláš Széchényi z Rábu, gróf Karol Csáky z Vacova, Wolfgang Radnai z Baňskej Bystrice, Julius Firczák z Munkácsu, dr. Ottokar Prohászka zo Stolnobelohradu, Ludvík Balás z Rožňavy, gróf Vilhelm Batthyány z Nitry. Hipolyt Fehér arciepát z Pannonhalmu. Prěpoštovia: Gregor Burány z Csorny, Melicher Takács z Jászo, Edmund Vajda opát zo Zircu. Ján Molnár pápežský praelát a krajinský vyslanec, Ludvík Balics kanonik z Rábu, gróf Peter Vay pápežský protonotár, Franc Kollányi opát z Jáku, gróf Julius Zichy biskup päťkostolský, Pavel Jedlicska vikár trnavský, Eugen Széchényi opát-kanonik, Ondrej Pletényi košický opát-kanonik, P. Ludvík Tomcsányi, dr. Alexander Ernszt pápežský komorník a krajinský vyslanec, Ondrej Kozora košický farár, gróf Adolf Pongrácz prěpošt vágújhelyský, dr. Franc Blaskovich opát-kanonik atď.

Zo svetských hodnostárov zaujali miesto na predsedníctve: gróf Albert Apponyi minister výučby, gróf Aladár Zichy minister okolo osobnosti kráľa, gróf Ferdinand Zichy, gróf Rudolf Chotek, barón Julius Förster, rytier Alexander Chwalibogorsky, gróf Anton Cziráky, gróf Róbert Zselénszky, gróf Móric Eszterházy. Krajinskí vyslancovia: Béla Nyáry, Karol Hencz, Alexander Simonyi-Semadam, Franc Darányi, Jozef Farkas, Otto Förster, Pavel Kovács, Béla Csitáry, Alexander Gotthard, Koloman Brestyenzsky. Gejza Szüllő kňažna Hohenlohe-Schillingsfürst, grófka Livia Zichy, grófka Rudolfova Chotek, grófka Helena Majláth, barónka Helena Barkóczy, Aladárova Kiss, Ida Ghyczy atď. atď.

Po odspievaní pápežskej hymny gróf Ján Zichy zahájil valné shromaždenie v reči, v ktorej s dôrazom označil ako požiadavku katolíckeho života, aby náboženské presvedčenie oduševňovalo všetky vrstvy obyvateľstva v nezvratnej láske ku tomu, ktorý zomrel za nás na križi. V ďalšom pojednávaní označil rečník ako zvláštnu potrebnosť oproti zkazonom pohybu socialdemokracie organizáciu kresťanského socializmu.

Reč predsedu valného shromaždenia prijatá bola s hlučnými ováciami a na to zo stránky predsedníctva odoslané boli telegramy poklony na pápeža a kráľa.

Sriadené boli na to tri odborné triedy, a síce: odbor verejnej osvety, ktorého predsedom stal sa rytier Ludvík Matyasovszky; odbor charitatívny a za vieru horliaci, jeho predsedom bol August Fischer-Colbrie a odbor sociálnych záležitostí pod predsedníctvom Alexandra Giesswein.

Slávnostné zasadnutie eucharistické.

Po zahájení valného shromaždenia hneď o 11. hodine arcibiskup kaločský dr. Július Városov, pri prítomnosti

arcipastierov, veľmožov a nepočetného obecnstva zahájil slávnostné zasadnutie eucharistické rečou vysokého vzletu, ktorú započal s nasledujúcim úvodom:

Voľactený kongress! Videli ste ho s veľkou slávou a velebnosťou tiahnuť ulicami hlavného mesta Uhorska? Videli ste, ako kňazstvo a tisíce veriacich s hlbokou pobožnosťou kráčali za ním a pokorne padali pred ním na zem? Slysali ste, ako nesmierne zástupy ľudu vynášaly mu chválospevy? Povedzte mi veľactení poslucháči, boli to pohrab čo sme včera videli, alebo slávnostný pochod víťazného kráľa? Čo nám odpovedá na túto otázku slovo nepredpojatého rozumu? A pýtajme sa nášeho srdca, či my, čo sme sa tak početne shromazdili v tejto skvostnej dvorane, prišli sme sem odbavovať slávnosti zármutku, alebo radosti? A prečo sme si ku tomuto cieľu vyvolili práve dvoranu tejto «Redutty», v ktorej inokedy pri zvuku hudby točia sa tancujúci ľudia? A prečo nie radšej skvostne miestnosti baziliky Svätostefanskej?

Ja na všetky tieto otázky len to odpovedám, že sme preto nosili včera najsvätejšie Telo Pána, nie priam k pobožnosti povzbudzujúcimi ulicami Budapešte a preto sme sa dnes shromazdili ku jeho úcte v dvorane tejto «Redutty», ponevác Kristus všemohúcim Pánom a Kráľom je celého sveta, pred ktorým chtiac-nechtiac klaňaf sa musí každé koleno na nebi, na zemi a pod zemou a preto sme to urobili, aby sme mu preukázali našu najviššiu lásku a ku tomuto aj druhých povzbudili. Aby sa toto stalo, zatvoril rečník reč svoju, prosme najsvätejšie Srdce Pána, aby s nekonečnou láskou jeho navždy panovalo v nás; s tým zahájil slávnostné zasadnutie kongressu eucharistického. Po tejto s veľkými ováciami prijatej reči ohlásil sa k slovu

P. Ludvík Tomcsányi.

Modlitba, vykladal rečník, stála od jakživa vo veľkej vážnosti u ľudí. Od tých čias však, čo Pán Kristus prítomný je na oltári, má aj modlitba iný význam. Prítomnosť a bytnosť Krista Pána v prevelebnej Sviatosti Oltárnej darmo zapierajú mudrci terajšieho sveta, navždy ostane pravdou len to, čo učil sv. Tomáš akvinský. Shromaždenie s hlučným potleskom pozdravilo víťazného rečníka a vystúpil na to:

Dr. Julius Glattfelder.

Rečník najprv výraz dal tej úprimnej radosti svojej, že kongress eucharistický vydržiava sa spolu s katolíckym valným shromaždením. Vykladal potom vznešenosť eucharistických cieľov, katolíkov vychovávať treba pre život; pekne je horliť za vieru, horlivosť túto treba ale vo všetkom preukazovať. Podporovať treba nám oltárne spolky, katolícke kruhy, nadovšetko ale za to nám treba horliť, aby svet poznove stal sa veriacim a kresťanským. Pravý kresťan nemá sa čoho báť, bo keď je s ním Kristus, slobodne môže sa pustiť do boja a zaiste zvíťazí. Po hlučných ováciach rečníkovi vnesených, začal rečník kaločský pravotár:

Dr. Štefan Mócsy.

Zriedkavý rečník tento svetský začal reč svoju s tým, že sv. evanjelium príchod Spasiteľa označuje slovami: prišiel som oheň poslať na zem a čo iného bych chcel, iba aby pálil. Ovšem oheň doniesol Pán Ježiš z neba na túto zem, oheň totiž nekonečnej lásky Božej. Nemá vrelejšej túžby Spasiteľa, ako aby v srdciach ľudských plameňom horela láska k Bohu. Aby to možno bolo, preto ustanovil prevelebnú Sviatosť Oltárnu. Nielen že ju ustanovil, lež je v nej jednotajne, vo dne v noci a na každom mieste prítomný. A prečo? Aby sa ľuďom za pokrm podával. Častejšie sväté prijímanie v stave milosti je dovolené, ba je to výlučnou podmienkou mravného žiata. Základom kresťanskej mravnosti je čistota. V čistote treba žiť aj svetským ľuďom, mládež v čistote treba vychovávať a o niekoľko rokov budeme mať ľud a inteligenciu pevného kresťansko-katolíckeho presvedčenia. Prevelebná Sviatosť Oltárna posilňuje nás vo všetkých zápasoch tohoto života a vo všetkých spoločenských a rodinných prácach. Shromaždení s opravdovým prekvapením slyšali tohoto vitečného rečníka svetského a odplatili sa mu hlučnými ováciami. Naposledy rečnil:

Biskup Ľudvik Balás.

Po slyšaných rečiach zdá sa mi, ako keby sám Pán Ježiš nasledovne hovoril ku nám: Príďte ku mne všetci! Preto zjavil sa nám Spasiteľ v podobe nemluvniatka, aby nás ku sebe pritúlil; preto zomrel za nás všetkých na kríži, aby nás ku sebe povýšil; preto ostáva medzi nami aj po jeho trpkkej smrti, aby s nami nepretržene obcoval a preniknul nás svojim svätým duchom; konečne preto je prítomný v prevelebnej Sviatosti Oltárnej, aby vlastný život svoj do nás zaštiepil, aby sme mali život v celej plnosti.

Dľa skúsenosti a učenia svätej cirkve prameňom všetkých nerestí, na ktoré terajší svet trpí, je len to, že Ježiša Krista, ktorý je jedínským Kráľom a Pánom naším vypúdiť chcejú ľudia neverní z ducha a zo srdca ľudského a postaviť ich chcejú pod vládu krehkej a nestálej prírody.

Keď dakedy, to zaiste veľ je potrebné, že bárs akokoľvek kričia bezbožní ľudia do sveta: nechceme, aby tento panoval nad nami, my ako veriaci katolíci ukázali sme verejne, že áno, my chceme, aby Kristus panoval nad nami, bo on v skutku žije a kraľuje v prevelebnej Sviatosti Oltárnej a žiada od nás, aby sme ho tu zvelebovali a sa mu pokorne klaňali.

V terajších časoch tie najšľachetnejšie práce previesť sa dajú len spoločovaním. Rozširovanie poklonnej úcty k prevelebnej Sviatosti Oltárnej je cieľom eucharistického spolku a rozširovanie tejto úcty je cieľom aj spolkov oltárnych. Oltárne spolky majú to povolanie, že nábožní mužskí a ženské zaviazajú sa mesačne určený istý čas venovať poklonnej modlitbe pred prevelebnou Sviatosťou Oltárnou a pri tom vlastnými alebo zbieranými

milodarmi prispievajú ku ozdobe všetkého toho, čo vo spojení stojí s touto Sviatosťou.

Stredišťom celého kresťanského života je Pán Kristus v prevelebnej Sviatosti Oltárnej. Chceme-li teda seba samých a svet obrátiť k lepšiemu, privedme ho nazpät ku Kristu a vtedy, ako je to heslom slávne panujúceho svätého otca Piusa X., k lepšiemu premenia sa naše okolnosti verejné, rodinné a súkromné a všetko znovu zrodí sa v Kristu.

Po hlučných ováciach rečníkovi vynesenej o pol druhej hodine zakľučil sa kongress aucharistický.

Po obede.

I. verejné shromaždenie.

Po obede dňa 24. septembra začalo sa pri ohromnom obecenstve prvé verejné shromaždenie krajinského kongressu katolíkov Uhorska.

Ku tomuto shromaždeniu prišli hodnostári cirkveni, a síce: dr. Julius Városov arcibiskup kaločský, biskupi: gróf Mikuláš Széchenyi z Rábu, gróf Karol Csáky z Vácova, Wolfgang Radnai z Baňskej Bystrice, Julius Firczák z Munkácsu, dr. Ottokar Prohászka zo Stolobelohradu, gróf Julius Zichy z Pätikostolov, Ľudvik Balás z Rožňavy, gróf Vilhelm Batthyány z Nitry, Hipolit Fehér arciepát z Panonhalmu a veľa iných.

Zo svetských hodnostárov boli prítomní: gróf Aladár Zichy minister okolo osobnosti kráľa, gróf Ferdinand Zichy, gróf Rudolf Chotek, barón Julius Förster, rytier Alexander Chwalibogorsky, gróf Anton Cziráky, gróf Róbert Zselénszky, gróf Móric Eszterházy. Krajinskí vyslancovia: Béla Nyáry, Karol Henz, Alexander Simonyi-Semadam, Franc Darányi, gróf Gejza Majláth, Alexander Gotthard, Koloman Brestyenzsky a mnohí iní.

Shromaždenie zahájil predseda gróf Ján Zichy a ako prvý rečník vystúpil krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany, pápežský praelát a ostrihomský kanonik:

Ján Molnár.

O katolíckom živote náboženskom mám hovoriť — začal svoju reč. — Nábožensky alebo dľa náboženstva žiť znamená tolko, ako tak zmýšľať, ako náboženstvo zmýšľa, tak cítiť ako náboženstvo cíti, tak hovoriť ako náboženstvo hovorí, to milovať čo náboženstvo miluje, to zatracovať čo náboženstvo zatracuje, to činiť čo prikazuje náboženstvo a toho sa chrániť čo náboženstvo zakazuje.

Život náboženský pozostáva z dvoch základných živlov: zo života a z náboženstva; bo nemôžem dľa náboženstva žiť, keď nemám náboženstva a život náboženský bez náboženstva je preto: hora bez stromov, more bez vody; pieseň alebo hudba bez hlasu. Oproti aj náboženstvo moje je mrtvé, jestli ho v živote a vo všetkých okolnostach jeho vonkajších neuplatňujem, bo veď život náboženský je objavenie v srdci našom spočívajúcich citov náboženských, to jest keď náboženstvo vždy a všade sme vyznávame.

Preto každý vedie taký život náboženský, ako má náboženstvo.

Slabé náboženstvo — chladný život náboženský.
Pevné náboženstvo — čilý život náboženský.

Náboženstvo je meritkom všetkých našich skutkov a základom celého blaha nášeho; keď je tomu tak, to prvou povinnosťou našou má byť náboženstvo v srdeci našom zdokonalovať a posilňovať.

To však len tak môžeme previesť, keď sa snažíme náboženstvo naše náležite poznať. Cirkev katolícka ani nemá väčšieho nepriateľa na zemi, ako je nevedomosť a nezbehlosť v náboženstve; u nás v Uhorsku veľmi panuje nezbehlosť a nevedomosť v náboženstve. Vo školách nás ešte ako-tak v náboženstve vyučujú, lež keď školu opustíme, ktorému mužskému príde vtedy na myseľ, aby sa v náboženstve zdokonalil? To je teda najprvšia a najpotrebnejšia vec, aby sme naše katolícke náboženstvo dokonale poznali, aby sme poznali jeho nauky, zásady, ustanovizne, vznešenosť a celú jeho, život spoločenský, rodinný a súkromný prenikajúcu silu a potešujúcu, pozdvíhujúcu, pred i za hrobom nás oblažujúcu mohutnú jeho vplyv. Náboženstvo naše posilňujeme a zdokonalujeme, keď svedomite zachovávame jeho príkazy. A ktoré sú tie najhlavnejšie príkazy, ktoré nasledovať má každý katolícky človek? V nedeľu a vo sviatok svätú omšu nábožne slyšať, spovedať sa v čas pôstny a veľkonočný a ku Sviatosti Oltánej pristúpiť. Kto však nezná alebo znať nechce tie najjednoduchšie príkazy svojho náboženstva, ako že ten potom môže viesť život náboženský?

Prečo bojujú nemeckí katolíci s tak veľkým úspechom vo všetkých jejich zápasoch? Bo dôkladne poznajú svoje náboženstvo, preto tam vidíme kostoly prepĺnené a ku spovedelniciam hrnú sa ľudia hufky a ku svätému prijímaniu každý mesiac, každý týždeň, ba aj každý deň pristupujú.

Prvá podmienka náboženského života je, aby sme mali pevné náboženské presvedčenie a aby sme sa snažili zásady nášeho katolíckeho náboženstva tak ako aj jeho príkazy a ustanovizne uplatniť v celom verejnom živote.

Zvláste na tri veci má prítomne náboženský život celú účinnosť svoju obrátiť. Medzi týmito najprvšia je tlač. Volakedy tlač alebo noviny boli ozvenou verejnej mienky. Noviny totiž vtedy len to písaly, čo ľudia cítili, robili a ako zmýšľali. Teraz je tomu práve naopak a ľudia včel tak robia, cítia a zmýšľajú, ako to noviny píše. Preto hovoria, že je tlač veľká moc. Jestli je ale tomu tak, čo z toho nasleduje? Čo iné, ako to, čo svätou povinnosťou je každého katolíka, aby zlú a bezbožnú tlač netrpel, vo svojom rodinnom kruhu nepodporoval. Katolíci má šíriť a podporovať len noviny v katolíckom duchu písané. Predsa však čo vidíme? Nuž to, že u nás rozširujú sa noviny katolíkom nepriateľské a vychádzajú za katolícke peniaze. Kdežto noviny v katolíckom duchu písané len živoria. Nuž či je to katolícky náboženský život, ctené valné shromaždenie?

Je krom novin ešte aj iná spisba, zábavná totiž a vedecká: pre mládež, pospolitý ľud a pre učeních. Táto spisba hrozne veľkú škodu zapríčiňuje jestli nie je zložená v kresťanskom duchu. A čo vidíme aj tu? Ľudia, čo sa volajú katolíci, radšej podporujú nemravnú a škodlivú spisbu, ako spisbu osožnú, katolícku. Nuž či je to tiež katolícky náboženský život?

Kým však spisba len smer dáva zmýšľaniu a chovaniu sa ľudí, tie najvážnejšie záležitosti verejného života kde sa vybavujú? V parlamente.

Skoro v každom štáte sveta zavedený je parlamentarizmus. Hovoria, že parlament je bojišťom výlučne politickým a politických stránok. Tomu však nie je tak.

Keď dakedy, to zaiste dnes v najužšom spojení stoja náboženstvo a politika, politika a náboženstvo. Alebo snáď nie? Pohliadnime len na Nemecko, Francúzsko alebo na naše domáce politické pomery. Čo zapríčinilo desaťročný boj kultúrny v Nemecku? Či nie zákony v parlamente fabrikované? A u nás civilne manželstvo, zákon beznáboženstva, židovskú recepciu atď. kde vystrojili? A katolícke školy kde pozbavujú katolíckeho charakteru, kde olupujú cirkev o jej majetok, kde vynášajú zákony na rozlúčenie cirkve od štátu, kde kajú ťažké okovy na všetko, čo je katolícke? Pravda, zas len v parlamente.

Či sa môže nachodiť katolíci pevnej viery, ktorý by natoľko bol zaslepený, že by nenahliadol, ako všade náboženstvo vháňajú do politiky a ktorý by preto nesnažil sa politiku vohnať do náboženstva a do boja sa pustil smele tam, kde nás napádajú a bránia sa na tom mieste, kde nás urážajú a rania: a toto je bojište parlamentárne.

K tomuto povzbudzuje nás aj cirkev katolícka a nie na jednom mieste cudzozemska dáva úpravy veriacim v škole a z kazateľne v kostole: «O povinnostiach katolíkov pod voľbami politickým».

Len my katolíci Uhorska nechceli by sme to nasledovať, že náboženský život náš vzťahovať sa má aj na politiku? Socialdemokrati to veru nahliadnu, bárs sa neučili theologii. Koľko agitujú, koľké zasadnutiu vydržia, ba sriaďujú i krvavé bitky za všeobecné volebné právo, len aby sa do parlamentu dostali, aby tam ku rozhodnému vplyvu prišli, bo sú presvedčení o tom, že koho je parlament, toho je aj budúcnosť.

Vznešený príklad z náboženského života vyvierajúcej politiky vidíme vo veľkom Nemecku. Tam veru parlament nemôže vyniesť zákony cirkvi katolíckej neprajné a protivné. Prečo? Lebo tam katolíci sú sjednotení a spolu držia. Tam katolíkom byť a patriť ku katolíckej stránke politickej, ktorá sa volá «centrum» je jedno a to isté. Tam každý katolícky kňaz od prvého do najposlednejšieho, každý katolícky svetský verejne agituje, obetuje majetok, čas, pohodlnosť, zdravie za centrum, aby katolícke zásady a záujmy aj v parlamente dosiahly sa víťazstva. Tam sa nedržia ľudia tej falošnej zásady, že to všetko jedno ku akejkoľvek stránke politickej kto patrí, nech je len dobrým katolíkom, bo tam po 1. to vyznávajú, že taký vskutku ani nemôže byť opravdu

dobrym katolikom, ktorý neprináleží ku takej politickej stránke, ktorá jedine vypísala na zástavu svoju obranu katolíckej cirkve a po 2. pretože znajú parlamentárny život, preto dobre vedia, že tam jednotliví, bárs by ináč aj dobrého zmýšľania boli, zásady svoje uplatniť nemôžu, bo nie jednotliví zápasia v parlamente s jednotlivými, lež stránky so stránkami a medzi týmito zviazať vždy tá, ktorá je silnejšia.

Náboženský život uplatniť treba v každom ohľade. Nech je to obrana náboženstva, nech sú to záležitosti mládeže, Mariánskych Kongregácií, nech sú to veci týkajúce sa čelade, chudoby hospodárstva, malého priemyslu, sociálnej politiky a bárs aké iné, ktoré bráni a ochraňuje kdeaká katolícka spoločnosť, spolok alebo jednota, všetko toto a každú katolícku ustanovizeň treba nám podporovať z celej sily našej, bo kto chce žiť katolícky náboženský život, ten nesmie šanovať ani peňazí, ani času, ani ničoho iného, bo opravdový náboženský život je láska, láska ale má otvorené srdce a aj otvorenú ruku a žije z obiet.

Vznešená reč táto prijatá bola s hlučnými ováciami. Keď tieto utíchly, vystúpil:

Dr. Ludvik Mike.

O nadvážnosti a slobode držaná táto prednáška vzbudila všeobecnú pozornosť. Nenie slova, vykladal rečník, ktoré by ľudia tak často neužívali, ako je slovo «sloboda». Pre každého a pre všetko ju žiadajú, len jednému ju neprajú a dať nechcujú: Stvoriteľovi a Udržovateľovi Bohu a jeho cirkvi, ktorá z naloženia Božieho pravú slobodu ohlasuje. Katolikom terajší svet nepraje žiadnej slobody.

Dôkladne premyslená a vznešene prednesená úvaha táto vzbudila v celom shromaždení veľké oduševnenie, ktoré tým viacej rástlo, ako ku nasledujúcej reči pozdvihol sa náš patriarcha verejného života katolíckeho Uhorska:

Gróf Ferdinand Zichy.

O najsúrnejších prácach našich mal by som hovoriť. Tymi: o slovami začal rečník svoju prednášku. Čo chcem povedať, to by som na krátko mohol vysloviť. Dia mojej mienky najsúrnejšie je to, za čo sa každý deň po sv. omši modlíme: totižto obrátenie hriešnikov, sloboda a povznesenie cirkve. Čo je potrebnšie ako toto? Jesto ešte veľmi mnoho iných potrebných vecí. Ja teda použijem túto príležitosť a poukážem na tie záležitosti, ktoré ja za súrne a potrebné držím, prvej však základ položím mojim slovám.

Nenie osobného a spoločenského vývinu a pokroku bez náboženského a mravného základu. Toto dokazuje dejepis. O tomto svedčí ľudská skúsenosť. Ako náboženský a mravný základ tento uplatniť treba v spoločenskom a štátnom živote, na to človek vlastným skúmaním nepríde, k tomu potrebuje božského zjavenia. Pravé zjavenie máme od Krista Pána a v Starom Zákone od Otca nebeského. Kresťanstvo je teda základom

pokroku. Tá mienka, že človek sám vynášiel tento základ, že sám schopný je sriadiť štát je hrozný omyl.

Kto hovorí, hudem ako Boh, rozoznávajúc dobré od zlého, ten hovorí nezmysel. Najväčšie nešťastie bolo by takémuto sa sveriť. Bo aknáhle odchýlime sa od toho, že základom nábožnosti a mravnosti sú božské prikazy, hubíme a ničíme všetko a čím viacej vzdialujeme sa od tejto pravdy, tým viacej blížime sa ku priepasti záhuby. Prídeme tam, kde Francúzsko a Rusko.

Zkláta základy štátu a spoločnosti. Tam napádajú cirkev, tuto štát. Tam vraždia mravy, tu telesný a hmotný život. (Tak je!)

Čo teda má byť našou najsúrnejšou povinnosťou? Pestovať život katolícko-náboženský. Bez cirkve, bez svätého otca a rádu kňazského nemôžeme si myslieť náboženské pravdy. Tieto udržuje, vykladá a ohlasuje cirkev. Lásku, oddanosť a poslušnosť povinni sme teda preukazovať viditeľnej hlave katolíckej cirkve. Nesmieme zabudnúť ani na tie haliere, ktorými sv. otec podporoval kresťanskou povinnosťou je každého katolíka.

Katolícku cirkev vskutku drží svet za veľmi bohatú, To je ale veľká chyba a má to veľmi smutné následky. Pravda je, že v uhorskom štáte svätý Štefan a jeho nástupcovia bohato obdarovali katolícku cirkev a starali sa o jej potreby. Časy sa ale premenily a včel z toho, čo bolo, ani polovice neostalo, nároky však života a potreby cirkve sriastly v nesmiernej miere. Pritomne sa nemôže povedať, že katolícka cirkev u nás je bohatá, ba oproti ustanovizne jej núdzu trpia. (Tak je!)

Aj to hovoria, že katolícka cirkev povolaná je, aby sa sama udržala zo svojich sil. Nuž to je pravda, predtým tomu aj tak bolo, radi by sme to aj teraz tak mať, bo by sme aspoň celkom neodvislí boli, keby sme z malého majetku nášeho vyžiť mohli, v štáte to však dnes už nenie možno.

Štát položil ruku na všetky verejné ustanovizne, dla zákonov krajinských povinný je u nás štát starať sa o každé prijaté vierovyznanie, v tomto zmysle povolány je každý občan starať sa o zaokrytie cirkevných potrieb. Z našej dane má teda žiť druhé vierovyznanie, našu cirkev ale nemali by podporovať druhí? To je nemožnosť. Musíme si na tom dať zaležať, aby sme vedeli ako stojíme, aby sme videli čo máme a keď my z našich sil nie sme vstave naše potreby zaokryvať, vtedy nech nás podporuje štát v takej miere, ako to protiva iným vierovyznaniam robí.

Treba my aj naše školy spomenúť. Tisíkrát slyšíme zo všetkých strán, že sme nie vstave udržať naše náboženské školy. Snád ich udržať môžu páni biskupi? Nie, lebo nemajú z čoho. V náboženstve treba ale vyučovať. Bez vyučovania nepoznajú ľudia naše sväté náboženstvo. V článkoch našej viery nás však druhé vierovyznanie vyučovať nebude, **my preto potrebujeme naše náboženské školy a keď ich sami udržiať nemôžeme, povinný je udržiať ich štát.**

Súrna potreba je, aby sme všetko toto náležite vedeli. Lež čo je ešte veľmi potrebné? Spomenul som

cirkev a školu, treba mi ešte hovoriť o rodine katolíckej. Slobodná voľba je nateraz medzi dobrým a zlým a následkom toho otvorené stoja vráta bezbožnosti a prestúpeniu poriadku prírody a mravnosti. Cesta záhuby dokorán stojí otvorená, bieda a iné neresti prúdom ženú ľud do nej. Dotyčno tohoto len to chcem poznamenať, že my stav manželský držíme za sviatosť a nevieme si predstaviť mravnú a náboženského života rodinu, jestli sa Bohu neodporúča a jestli od Boha neobsiahne milosti, aby sme v nesčíselných navštíveniach nášeho života verne plnili všetky tie povinnosti, ktoré nám život náš nakladá.

Pripomenúť mi treba pri tejto príležitosti, že tie snahy, aby cirkevno-politické zákony staly sa predmetom revízie, nikdy a medzi žiadnymi okolnosťami zaniknúť nemôžu. (Hlučný potlesk).

Čo udržiavalo Uhorsko cez tak dlhé doby? Čo dalo života jeho ústave? To, že kresťanstvo a štát vždy v úzkom spojení stáli. Na mravno-náboženskom a na základe katolíckej pravdy sriadený a založený bol štát Uhorska a jeho spoločnosť.

Celé valné zhromaždenie s hlučnými ováciami bez konca odpovedalo na reč vodcu a zakladateľa kresťanskej ľudovej strany, po čom ako posledný rečník vystúpil:

Štefan Rakovszky.

V úvode spomenul rečník, že mu pripadá úloha rečníť o háklivej otázke *autonomie katolíkov*. Ako som o tomto rozmýšľal — pokračoval rečník — napadlo mi, že by som ja reč moju v krátkosti zakončiť mohol. Zatiaľ a spolu zakončiť mohol bych ju krátko: katolícku autonomiu od 60 rokov chce, žiada a vydobíja si u nás každý človek; nebolo jej nikdy, nie je jej teraz a kto vie kedy bude. Rezmýšľal som potom ďalej, hľadal som príčiny, našiel som ich a chcem ich aj rozpovedať tým viacej, bo z istého miesta zlomyselne tie chýry rozširujú, že vysokodostojný sbor biskupský je tomu na príčine, že autonómie nieto. Áno, ten je tomu na príčine. Má ale pravdu. Bo takú autonomiu, ako nám ponúkajú ani oni, ani my nepotrebujeme a predsa si všetci žiadame mať autonomiu.

V hlboko uváženej reči vykladá rečník potom, aké kroky podujaté boli od roku 1848. cieľom zavedenia autonómie a ako do najnovších časov všetky snahy autonómické prekazili liberáli. Zaključil konečne reč svoju nasledovne:

Vtedy, keď všetky vierovznanie protiva moderným pohybom sriaďujú živly svetské, cirkev katolícka, ktorá je hierarchického sriadenia, nesmie pozbavená byť pevného základu rovného sriadenia, nie ku podmaneniu štátu, ani nie ku utlačeniu druhých vierovyznaní, ako to nepriatelia naši o nás hovoria, lež v našom vlastnom záujme životnom, k zabezpečeniu našej viery a predovšetkým náboženskej výchovy našich dieťok, aby niekedy verne plnili mohli tie ťažké povinnosti, ktoré ich viažu ku tejto krajine Marianskej a ku všemohúcemu Pánu Bohu! Nech

žije katolícka autonómia! (Zvučné ovácie a potlesk bez prestania.)

Predseda gróf Ján Zichy zaključil potom prvé verejné zhromaždenie.

I. odborná trieda verejnej výučby.

Pod predsedníctvom rytiera Ludvika Mattyasovszkyho držala o pol tretej hodiňe popoludní zasadnutie odborná trieda verejnej výučby. Ku pojednávaniu prišla najprv otázka:

Katolíckej autonómie.

Dr. Karol Hencz, krajinský vyslanec prečítal rezolúciu Krajinskej Jednoty katolíckych spolkov.

Rezolúcia prijatá bola s doplnkom dr. Karola Hencza, aby ministrom osvety grófovi Apponyimu za podujaté kroky v otázke autonómie vďaka vyslovené boli. Pojednávala sa potom záležitosť:

Katolíckych škôl.

Rečnil najprv krajinský vyslanec Karol Hencz a potom o obrane katolíckych náboženských škôl J. Miller. Rečník v prednáške svojej dokázal na ak ohromnú mravnú a hmotnú škodu sú veriacim školy beznáboženské štátne. O predmete tomto prehovorili ešte Žigmund Schmall, Vilhelm Guzsmits, Albert Pál a Ernest Wohlmut. Popoludní držala tiež zasadnutie:

II. odborná trieda charitatívna.

Pod predsedníctvom košického biskupa Fischer-Colbrie rečnili o **Ludových missiach** Franc Romaisz titulárny kanonik, titulárny biskup L. Várady a kanonik Julius Vajdits. O **kresťanskej dobročinnosti** rečnili: Adolf Thym, Šimon Való a Franc Romaisz. O **rozširovaní ľudových spisov** rečnili: Karol Tóth a Ján Sziklay. Po prijatí patričných rezolúcií zaključené bolo zasadnutie charitatívne.

Spolok školských bratov uhorských.

Pod predsedníctvom ministra grófa Aladára Zichyho držal zasadnutie tento spolok. Predseda po zahájení zasadnutia označil v každom ohľade osožnosť katolíckych ľudových škôl a veľké zásluhy spolku kresťanských bratov o katolícku osvetu pospolitého ľudu. Keď ku tomuto predmetu viacej rečníkov prerieklo, prijali sa rezolúcie a zasadnutie bolo zaključené.

III. Odborná trieda sociálna.

Pod predsedníctvom Alexandra Giesswein a pri prítomnosti asi 800 členov všetkých vrstiev kresťanskej spoločnosti pojednávalo sa:

O socializme kresťanských žien.

Edita Farkas odôvodnila v dlhej prednáške potrebnosť toho, aby na sriadení kresťansko-socialzom účasť braly aj kresťanské ženy. Predložila konečne rezolúciu, ktorá bola prijatá. Nasledovalo na to pojednávanie otázok:

Kupectva s dievkami a alkoholizmu.

Rečníčka Šarolta Geőcze dokázala v úvažnej prednáške, ak potrebné je, aby pri riešení týchto otázok, ktoré nesmiernu haňbu a potupu uvalujú na pokolenie ľudské, súčasťovali sa aj kresťanské ženské. Predložila rezolúciu, ktorá bola prijatá. Na debatte nad týmto predmetom rečnili: Edita Farkas, biskup dr. Ottokar Prohászka, Helena Barkóczy, Augusta Rosenberg, Alexander Ernst, dr. Alexander Giesswein a Karol Huszár. Ku predmetu:

Kresťanských spolkov robotníckych

zadali osnovu rezolúcie dr. Alexander Ernst a Karol Huszár. Preriekol ku tomuto Béla Ruzsinszky, robotník z Pátiostolov a s tým odložené bolo pokračovanie pojednávania na nasledujúci deň.

Vydržoval sa ešte v ten deň Kongress Eucharistov a večer bolo predstavenie Katolíckeho Kongressu a s tým zakľúčil sa programm druhého dňa.

Tretí deň.

V ten deň mal zasadnutie Kongress Kresťanských Spolkov, odborné triedy zakončili porady s vnesením pre obecnosť veľmi osožných rezolúcií; spolok katechetov a Pázmány spolok ku obrane a rozširovaniu katolíckej spisby držali tiež shromaždenia. Katolícke obecnosť bralo účasť na všetkých shromaždeniach v tak veľkom počte, že sa do patričných miestností skoro ani zmestiť nemohlo. V tento deň dorazilo aj pozdravenie kráľa na valné shromaždenie, ktoré prijaté bolo s hlučnými ováciami. Ráno držal svätú omšu vo františkánskom kostole košický biskup dr. August Fischer-Colbrie a početné obecnosť hrnulo sa potom ku:

Kongressu kresťanských spolkov.

Gróf Aladár Zichy,

minister okolo osobnosti kráľa, zahájil Kongress kresťanských spolkov. Držal reč, v ktorej vyzdvihol, že kresťanské spolky patria úplne do rámca valného shromaždenia katolíkov Uhorska. Hovorí sa, že v týchto valných shromaždeniach o všeličom peknom sa hovorí, čo sa ale do života neuvedie. No toto nenie pravda, veľké rozšírenie kresťanských spolkov, ktoré z valného shromaždenia katolíkov povstali, práve tomu protivné dokazuje. Cieľom kresťanských spolkov je podporovať malých ľudí v každom ohľade. Vyzývam preto všetkých, aby sa pripojili ku týmto kresťanským spolkom a brali účasť v jejich vedení.

Malým ľuďom, ľudu robotníckemu ale to hovorím, nech sa chovajú s dôverou ku svojim vodcom a kde ešte nemajú takéto spolky, aby ich bezodkladne zakladali, bo kde sa to nerobí, je to len pre ľud tá najväčšia ztrata. Po reči tejto s veľkými ováciami prijatej vystúpil ako rečník:

Ján Zlinszky.

Neprišli sme sem, povedal rečník, oslavovať a oduševňovať sa, lež prišli sme sem k tomu, aby sme pracovali a sa učili. V záujme kresťanskeho ľudu a jeho pozdvihnutia je to najpotrebnejšie, aby sme zakladali kresťanské spolky. Tieto však keď sú založené nesmieme zanedbávať a máme ich pestovať. Prvá podmienka pozdvihnutia kresťanských spolkov je platenie hotovými peniazmi. Ti, čo vedú potravné spolky, nech sa usilujú po jejich boku zakladať aj kresťanské úverkové spolky, ktoré navždy zabezpečia tak potravné spolky ako aj poslúžia ku zveladeniu pospolitého ľudu. Po veľkom potlesku začal potom rečníť:

Viktor Palkovits.

Z obecného ľudu pochádzam a preto zaoberám sa s ľuďom a jeho biedou. Poukážem najprv na to, čo bolo príčinou založenia potravných spolkov. Príčiny tieto sú: 1. ťažké okolnosti výtia a po 2. úžera tovaru. V krásnej reči odôvodnil rečník tieto dve otázky a povedal: kresťanské mravy zpiatky treba uviesť ta, z kadiaľ vypúdili ich liberáli. To hovoria, že v obchode nenie mravnosti. Mravnosť ale všade musí panovať a tejto slúži každý, čo podporuje kresťanské spolky. S oduševnením slyšali túto reč, po ktorej vystúpil:

Dr. Štefan Molnár.

Rečník schvaluje účinkovanie potravných spolkov. Toto je ale len prvý krok ku pozdvihnutiu ľudu. My máme a) plodiny naše lacnejšie dorábať, b) hľadať na to, aby nám jeden joch viacej zrna a mäsa donášal, c) okolnosti ocenenia plodín treba nám opraviť. V tomto smere účinkuje Stredisko Kresťanských Spolkov zvlášte od tých čias, čo sa presťahovalo do svojho domu, veľkodušnými darmi biskupov a katolíckych magnátov vystaveného. Dopodrobna líčil potom rečník blahonosné účinkovanie Strediska Katolíckych Spolkov a odporúčal ho vrele obecnosť.

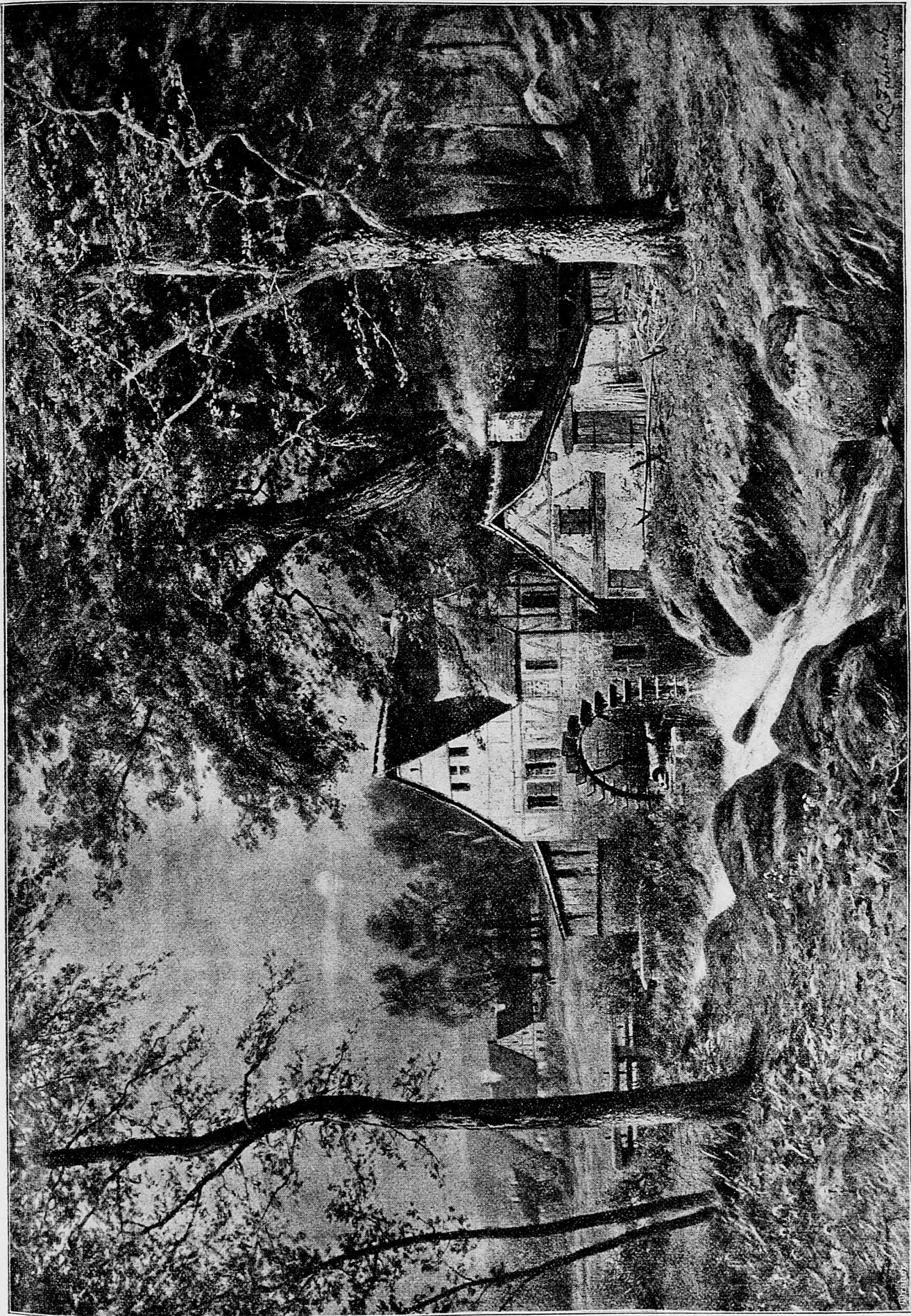
Všetci prítomní prizvukovali oduševnene rečníkovi, po čom predseda gróf Aladár Zichy poďakoval sa rečníkom a obecnosť za pozornosť a zakľúčil zasadnutie.

I. trieda verejnej osvety.

Pod predsedníctvom rytiera Ludvika Mattyasovszkyho držala odborné zasadnutie trieda verejnej osvety a rečnili: Koloman Jeszenszky o sociálnej výchove ženského pohlavia; Štefan Haller o organizácii Katolíckej Jednoty ľudu; Dionis Göresönyi o protiličku zdivelkej verejnej výučby a Henrik Fieber o upadlých umeniach. Rečníci predostreli rezolúcie a s tým zakončilo sa odborné zasadnutie.

II. trieda charitatívna a šírenie viery.

Predseda biskup dr. August Fischer-Colbrie zahájil početne navštvienené toto odborné zasadnutie a rečnili: pápežský protonotár gróf Peter Vay o duševnej opatere

Mlyn na konci dediny.

lu-
ra-
ho
ali
ne
oo-
mi
uju
ky,
aj
po-

sa
bolo
sú:
krá-
dal:
vy-
enie
ejto
sev-

kov.
My
t na
ášal,
omto
lášte
lko-
ysta-
čín-
l ho

kovi,
reé-
nutie.

asov-
svety
žen-
lickej
ej ve-
niach.
a od-

ahájl
čnili:
patere

vysťahovalcov; advokát dr. Julius Moldoványi o katolíckych ľudových shromaždeniach po vidiekoch; gróf Ferdinand Zichy o divých manželstvách a Karol Szentiványi správca katolíckych spolkov o organizácii obrany viery. Predložené rezolúcie boli prijaté a odborné zasadnutie sa s tým zakončilo.

III. trieda sociálna.

V pokračovaní zasadnutia odbornej triedy sociálnej zúčastnili sa na debatte: Béla Ruzsinszky, Ján Májer, dr. Alexander Ernszt, Jozef Szlovacsek a dr. Alexander Giesswein. Rečnili: Aladár Krüger o štrajku robotníkom, dr. Gejza Lakatos o výboroch smerenia, Ákos Mihályfi o vycvičení klerikov vo vedách sociálnych. Predložená rezolúcia pofažne bydlísk robotníckych bola prijatá, na čo konečne Štefan Molnár držal dôkladne odôvodnenú reč o zastupiteľstvách gazdovských záujmov. Keď patričná rezolúcia prijatá bola dr. Alexander Giesswein zakľúčil zasadnutie.

Pázmány, spolok obrany a rozširovania katolíckej spisby a sbor katechetov a učiteľov náboženstva držali tiež zasadnutie, po čom o 5. hodine nasledovalo:

II. verejné zasadnutie

valného shromaždenia katolíkov Uhorska.

Predseda gróf Ján Zichy pri prítomnosti všetkých hodnostárov cirkevných a svetských pri predošlých zasadnutiach menovite udaných zahájil zasadnutie a prečítal najprv telegrafické pozdravenie, ktoré dorazilo na valné shromaždenie od jeho veličenstva kráľa. Po utíchnutí ovácií pozdvihol sa ku slovu:

Emil Nagy.

Rečnil o nadobývaní majetku. Cirkev, povedal rečník, považuje si za jej povinnosť, aby zabezpečila výživu malých gazdov. Je toto pre krajinu tým viacej potrebné, pokiaľ prostredná trieda obyvateľstva takmer celkom upáda. Na dediny treba predovšetkým zreteľ náš obrátiť a s úplnou zásobou sociálnych reforiem ku pomoci prispieť ľudu. Cirkev a kňazstvo povolané sú v tomto smere účinkovať ku blahu ľudu a ľud povinný je vo vlastnom záujme svedomite nasledovať svojich kňazov ako vodcov. Hlučné ovácie nasledovali na túto reč, ktoré keď utíchly rečnil:

Dr. Ján Csernoch.

Na veľmi vážnu otázku, povedal rečník, chceme obrátiť pozornosť katolíckeho valného shromaždenia. Na takú otázku, ktorá je základom celého účinkovania nášho katolíckeho. Darmo opravujem, posilňujem a ozdobujem svoj dom, keď zanedbávam jeho základy. Dom môj sa zrúti. Takto považuje rečník záležitosti našich katolíckych škôl ľudových. Budúcnosť našich katolíckych škôl ľudových nenie zabezpečená; nenie sú vstave zabezpečené školy naši arcipastieri, keby aj všetky dôchodky svoje vylučne na školy obracali. Ku udržaniu a zabezpečeniu katolíckych škôl ľudových potrebný by bol jeden

krajinský spolok školský. V Belgii podobný spolok cez jeden rok štyridsať millionov frankov sossbieral na školské ciele. Toto valné shromaždenie nemohlo by hodnejšej pamiatky zanechať po sebe, ako keby začalo organizáciu takéhoto školského spolku. Na dvoch pevných stĺpoch nech spočíva krajinské stávanie kresťanskej výchovy ľudu: na pevnom práve a na obetovavej skutkami prejavujúcej sa organizácii nás všetkých. (Zvučný potlesk.) Ako posledný rečník vystúpil:

Dr. Ottokar Prohászka.

Mimoriadny rečník zriedkavou výrečnosťou karhal mravné poklesky terajšej spoločnosti ľudskej. Rúbal bezohľadne do živého; poukazoval na hrozné objavy a ešte hroznejšie následky ľudskej nemravnosti. Nepočítané obecenstvo pozorne slyšalo rečníka a keď reč svoju zakončil ováciám nebolo konca.

S touto rečou zakončilo sa II. verejné zasadnutie valného shromaždenia.

Večera kresťanskej ľudovej strany.

Večer shromaždili sa všetci vodcovia, krajinskí vyslancovia a v hlavnom meste prítomní členovia kresťanskej ľudovej strany ku spoločnej hostine v hoteli «Hungária». Prítomných tam bolo asi 150, medzi nimi biskup dr. Ottokar Prohászka, Aladár Zichy, dr. Ján Csernoch, trnavský vikár Pavel Jedlicska. Zdravice vyúiesli dr. Ján Csernoch, Aladár Krüger, gróf Aladár Zichy, dr. Ottokar Prohászka, Mikuláš Zboray.

Bol to krásny veniec hostov a kresťanský ľud nemá sa čoho báť, kým má tak odhodlaných vodcov.

Štvrtý deň.

Ráno slúžil svätú omšu biskup gróf Karol Csáky v bazilike sv. Štefana, po čom obecenstvo zase v ohromnom počte shromaždilo sa ku:

III. verejnému a poslednému zasadnutiu.

Predseda gróf Ján Zichy o 11. hodine zahájil zasadnutie pri prítomnosti všetkých, príležitostne prvších zasadnutí, menovite uvedených vítečníkov. Rečník začal ako prvý:

Arpád Várady.

Spolok svätého Ladislava bolo predmetom rečníka. Asi pred 45. rokami založený bol tento spolok a jeho cieľom je podporovanie ľudí z Uhorska nachodiacich sa na stranách východných. Základným členom spolku tohoto môže byť, kto raz na vždy zloží 50 korún, riadni členovia platia ročite 2 koruny. Rečník odporúčal spolok tento vrele veľkodušnosti obecenstva. Ku koncu držal prednášku:

Gróf Aladár Zichy.

O pomere medzi gazdom a čeladou jestvujúcim rečnil minister okolo osobnosti kráľa. Toho starého patriarchálneho pomeru, ktorý panoval niekedy medzi ga-

zdom a jeho čeladou malé pozostatky vidíme ešte dnes. Tento starý pomer treba pestovať a stane sa to tým spôsobom, keď rodina gazdu, zvlášte gazdina zaujme sa o rodinu a záležitosti čelade. Pomery pokojné a blahonosné, panujúce medzi gazdom a jeho čeladou, musí si žiadať každý štát a je to základom blahobytu ľudu. Gazdovia nesmujú z rúk svojich nikomu tú povinnosť prepustiť a vo vlastnom záujme starať sa musia sami o svoju čeladu. (Hlučné ovácie a potlesky.)

Telegramm pápežov.

Karol Szentiványi, správca katolíckych spolkov prečítal telegramm, ktorý dorazil od sv. otca na predsedu valného zhromaždenia. Obecenstvo stojačky slyšalo čítanie telegrammu a odpovedalo naň s hlučnými ováciami. Keď sa ovácie utišili, držal záverečnú reč biskup baňsko-bystrický:

Wolfgang Kadnay.

Predmetom záverečnej reči bolo, že Kristus Pán je stredišťom celého sveta a všetkých nás posledným cieľom, preto víťazí, panuje a rozkazuje Kristus.

S týmito slovami zakľučil rečník svoju reč, arcibiskup kaločský dr. Julius Városy udelil apoštolské požehnanie a všetci prítomní rozišli sa posilnení a potešení v duchu do videnia v VII. valnom zhromaždení katolíkov Uhorska v budúcom roku.

POLITICKÉ CHÝRY.

Kresťanská ľudová strana v stolici Hont.

Darmo agitujú nesvedomití ľudia proti kresťanskej ľudovej strane, púšťa ona hlboké korene vo vrstvách ľudu po všetkých krajoch. Dôkazom tohoto je aj veľké ľudové zhromaždenie v obci Szalatnya v Honte vydržované. Jednoduchý, lež horlivý roľník, menom *Ján Pecsérke* sriadil v tomto kraji kresťanskú ľudovú stranu s tak veľkým úspechom, že na jeho slovo prišli v nedeľu 30. septembra ku ľudovému zhromaždeniu obce: *Kis-Közép* a *Felső-Túr*, *Baráti*, *Horváthi*, *Egeg*, *Felső-alsó-Szemeréd*, *Gyerke*, *Gyügy*, *Ipolyság* a *Tompa*.

Zo stredišťa kresťanskej ľudovej strany prišli ku ľudovému zhromaždeniu redaktori *Stefan Haller* a *Karol Huszár*.

Shromaždenie začalo sa o tretej hodine popoludní. Za predsedu vyvolený bol zaslúžený vodca ľud. strany v stolici hontianskej gróf Vilhelm Wilczek. Poradu viedol farár *Ján Pohl*.

Roľník *Ján Pecsérke* privítal peknými slovami prítomných. Na to rečnil *Stefan Haller* o potrebnosti orga-

nizácie katolíkov; *Karol Huszár* v dlhšej reči vykladal v každom ohľade nespravodlivé šafarenie liberálov; konečne dekan a farár *Karol Vízolajszky* rečnil o cirkevno-politických zákonoch a jejich smutných následkoch. Roľník *Ján Pecsérke* ako posledný rečník oduševňoval zhromaždených občanov, aby pevne vydržali pri zástave kresťanskej strany, bo medzi všetkými stránkami ľud len od tejto môže očakávať ulavenie svojho ťažkého osudu.

Následky civilného manželstva.

Ak hrozné následky majú cirkevno-politické zákony, o tom poučuje nás štatistika. Dľa štatistiky rozlúčilo sa roku 1896. 387 párov; roku 1897. 672 párov; r. 1898. 1343 párov; roku 1899. 1800 párov; roku 1900. 2904 párov. Žaloby na rozlúčenie zadalo roku 1902. 4507 párov; roku 1903. 4760 párov; roku 1904. 5712 párov. Je to hrozné svedectvo o tom, ak ohromné škody hmotné a duševné zapríčinily tieto zákony obyvateľom. S týmito sa liberáli ozaj nemajú čo pýšiť.

Interessy od daňových reštancií.

V záležitosti úrokov od daňových reštancií, ktoré sa vyskytly počas ex-lexu a aj dávnejšie, ministerpredseda dr. Alexander Wekerle, ako minister financií, poslal nariadenie budapeštianskemu daňovému dozorníctvu. Dľa tohoto nariadenia od daňových reštancií, ktoré povstaly pred rokom 1905., jako aj od reštancií, ktoré sa vyskytly od 1. júla bežiacého roku, má sa vyberať päťpercentový interest, pri starých reštanciách aj na dobu ex-lexu. Na dobu ex-lexu padajúce daňové reštancie sú síce oslobodené od interestov, ale len z polovice najpozdejšie do 1. novembra, z polovice do Nového roku majú sa splatiť, lebo v páde premeškania tohto termínu od daňovej reštancie aj na dobu ex-lexu bude sa rátať päťpercentový interest.

Pracovný poriadok snemu.

Snemovňa vyslancov dňa 10. t. m. započne znova pracovať po letných prázdninách. V prvý deň na dennom poriadku budú len oznámenia a predstavenie tých listín, pripisov a prosieb, ktoré boly poslané snemu počas letných vakácií. Potom jednotliví ministri predostnú návrhy ku pojednávaniu. Medzi týmito návrhami bude krajinský rozpočet na budúci rok a návrh zákona o zabezpečení robotníkov. Minister pravosúdia ešte behom tohto mesiaca predostre snemu návrh o oprave zákona o súdení kúrie vo volebných záležitostiach.

Honvédske delostrelectvo.

Na základe informácií, ktoré dostal z príslušného miesta «P. É.», vyhlasuje, že proti postaveniu honvédskeho delostrelectva zo žiadnej strany nepovstaly prekážky. Akonáhle parlament dá potrebné prostriedky, tak honvédske delostrelectvo bude postavené. Otázka uhorského honvédskeho delostrelectva nestojí v žiadnom súvisi so sriadením rakúskeho landwehrskeho delostrelectva.

Z CUDZOZEMSKA.

Pastiersky list francúzskych biskupov.

V súvislosti s encyklikou rímskeho pápeža držali dlhší čas trvajúce porady francúzski biskupi. Po porádach obrátili sa na veriacich v pastierskom liste, ktorý prečítaný bol z kazateľnice veriacim vo všetkých kostoloch. Ku koncu pastierskeho listu hovoria francúzski biskupi: «Arcipastieri vaši odhodlaní sú, že radšej utrpia olúpenie a chudobu, než by nevernými stali sa ku svojim povinnostiam». — Ďalej hovoria: «Ponevác záležitosť naša je záležitosť Božia a bez pomoci Jeho všetko namáhanie naše nevedlo by nás k víťazstvu, treba nám byť dvojnásobne horlivými a vytrvalými v modlitbách. «Srdce Ježiša», ktoré miluje Francúzov, budeme prosit skrze prímluvu Panny Marie, ktorá znakmi lásky tak bohato požehnala vlasť našu, aby sme to dosiahli, aby táto vlasť, ktorú my tak veľmi milujeme, vernou ostala navždy kresťanskému povolaniu svojmu».

Pastiersky list tento podpísali všetci arcibiskupi a biskupi francúzski.

BESEDNICA.

Poučné rozprávky.

(Dokončenie.)

Vstal z lúška, prehodil cez seba kepeň a tichúčko vkročil do tej izby, kde bol začul šuchot. Jedon na čierno zabarvený zlodej práve ukladal poklady do vreca. Jaknáhle zbadal pánka, vrhol sa naňho a drhol ho. Nuž ale trafil na majstra, lebo pán farár bol mocný človek, chytil kmína mocnou rukou, takže sa ten nevedel ani pohnuť. Nastala zúfalá pasovačka. Ani jedon nepovedal slova, tým lepšie hľadali sľakšiu čiastku. Konečne zdalo sa, že pán farár prevládze zlodeja, lebo chmatol ho za hrdlo a život už mu len na cverne visel. V tomto položení volal kmín o pomoc a na to čuť bolo blížiacie sa kroky. To na chvíľu pomýlilo pánka, zlodej mikol sebou a voláko dostal pod zuby dva prsty farárova. Tieto pohrýzol. na čo pán farár pustil zlodeja, ten schopil vrece a vyskočil von oknom.

Pán farár zaraz poslal po žandárov a po lekára. Ruka sa mu onedlho zahojila, ale zlodeja marne stopovali. Dlho sa to vlieklo, ale o zlodejovi nikto nevedel dať vysvetlenia. Pán farár volky-nevolky musel sa uspokojiť s tým, že zlodeja nikdy nevypátrajú a že ho len Boh bude trestať.

Prešlo pekných par rokov. Pán farár zostal aj naďalej v Krivej. A čudné! Čo nevedel zprvoti docieliť, po tej krádeži zmena sa stala. Ľud sám sa pohoršil nad tým a volákusi ľútosť cítil oproti tomuto dobrému človekovi, ktorý nikomu neublížil. Teraz počúval pána farára a počal pomalíčky do kostola chodiť. Aj slovo Božie mal komu páňko hlásať. Ľud často sa obrátil ku nemu o radu a rád ho počúval, keď mu v nedeľu po litániach rozprával všeliaké poučné veci, čítal mu z novin a z knižočíek. Menej bolo už zločincov a hriechov. Mandlová kréma nebola taká preplnená. Prestaly nočné bitky a túlania. Slovom, ľud tento opanovala volákasi tajná moc. Krotnul a počal byť poriadnym.

Čo asi zapríčinilo túto radostnú zmenu?

Neunavná práca a dobrota duchovného a tá krádež. To tak bolo, ake keď letné slnko za dlhý čas praží, zoslabiac človeka, zvera, strom a všetky rastliny, tu zrazu spustí sa lejak a po ňom všetko ožije. To sa stalo aj s Krivanmi. Tak hlboko uviazli do bahna oškľivých hriechov, že len silný liek ich mohol odtiaľ vyslobodiť. Takýto liek bola tá krádež.

Keď sa rozniesol chýr o tom, sami sa naľakali tohoto hnusného zločinu. Teda natoľko sú zkazení, že už aj Boha okradnú? Ukradnú k jeho sláve a úcte nariadené posvätné veci! Hruza a strach bolo i len pomysleť na to!

Vyplnilo sa to príslovie: Nenie toho zlého, aby nepovstalo z neho voľačo dobrého, keď to Boh nariadi.

Ako som hovoril, mnoho rokov pominulo od tej krádeže.

V jednu noc k ťažko nemocnému volali pána farára, aby mu udelil sviatosti zomierajúcich.

— Ku komu že to máme ísť? — pýtal sa páňko kostolníka.

— K starému Fulajtárovi. Tak som počul, že nebude dlho ťahať.

Šli oba do tmavej noci.

Veru do biedneho príbytku prišli. Pán farár sám sa naľakal, ale čo mal robiť? Volala ho povinnosť.

— Tu som, abych polahčil hriechnej duši tvojej, — povedal pán farár a položil ruku na vrelé čelo ťažko nemocného.

Ten, ako čo by mu nič nebolo bývalo, sadol si, vytreštil oči a tak hľadel ako ten, kto strašnú mátohu vidí pred sebou. Podvihol obe ruky a zaháňal sa s nimi.

— Preč, preč odo mňa! Nechcem ťa vidieť! Rata Nedajte ma! Zadrhne ma! — kričal chorý.

— Nebojte sa ničoho! To som ja, váš duchovný. Prišiel som vás potešiť, — tíšil ho pán farár.

— Jaj, jaj! Hrdlo moje! Stiska mi ho! — vreštal Fulajtár.

— Ale čo sa vám robí, veď tu mimo mňa nikoho nenie. Nikto vás nebantuje. Čoho sa bojíte?

— Ukážte ruku! Ruku chcem vidieť, — volal ďalej nemocný.

Pán farár podal mu ruku. Ten ju pozre.

— Nie túto. Tú druhú.

Kňaz ukáže mu.

— Jaj, rata! Hneď je po mne! Jaj, hrdlo moje! Zadrhne ma! Nedajte ma! — kričal nemocný a fahal k úsiam ruku farárovi, ako čo by ju chcel uhryznuť.

Pán farár nevedel zprvoti pochopiť, čo znamenajú reči nemocného, len potom mu prišla na um krádež.

— Ináč nenie. On to musel byť, — myslel si konečne pán farár.

— Povedzte mi, čo tlačí dušu vašu? Prišiel som, aby som vás prichystal k smrti. Teda pomerte sa s Bohom.

Ale nemocný už nebol pri čistej pamäti. Kričal nerozumiteľné slová. Často opätovoľ kalich, kadidlo... monštranciu... prst... Mandla...

Bolo znaf, že ukrutný boj vedie sám so sebou. Ťažký hriech, ktorého sa dopustil, nedal mu pokoja a pobúrené svedomie povstalo oproti nemu. Pán farár dal mu posledné pomazanie a onedlho bol Božím.

Tajomstvo na javo vyšlo. Pán farár oznámil vec u vrchnosti, prišli zandári, držali vyšetrovanie u Mandla a hoc sa klial a vyhrážal, našli poklady v pivnici v jednom prázdnom sude. Zaraz ho odvedli do stoličného žalára. Bol odsúdený na desať rokov a všetky ukradené veci, ktoré našly uňho, súd prinavrátil majiteľom. Tak prišly zpät aj kostolné riady na veľkú radosť pána farára a jeho — už teraz poriadnym — veriacim.

Pred Bohom nič nezostane v úkryte. *Fatranský.*

CHÝRNIK.

Meniny kráľa odbavovali 4. októbra v chráme budinského zámku, v korunovačnom kostole kráľa Mateja a vo všetkých chrámoch hlavného mesta so zvyklými slávnosťami, pri ktorých prítomní boli zastupitelia vlády a veľa cirkevných a svetských hodnostárov. Verejné stavania a mnoho súkromných ozdobené byly zastavami. Pofažne zdravotného stavu kráľa oznamujú z Viedne. Kráľ vzdor peknému jasnému počasiu odhodlal sa, že nebude prítomný na odhalení sochy Deutschmeisterpluku, ani na posviacke kostola Božského Srdeca Pána Ježiša. Jeho veličenstvo sa celkom dobre cíti a minulé dni v schönbrunnskom parku za dlhší čas sa prechádzal. Kráľ však tieto dni predpoludním pre vážne štátné záležitosti nemohol ísť na prechádzku; po vybavení početných listín prijal na spoločnom výsluchu grófa Goluchowského, rytiera Pitreicha a baróna Buriána a sa s nimi radil. Pozdejšie prijal na osobitom výsluchu baróna Buriána, ktorý mu referoval o svojej ceste prekonanej v Bosne a v Hercegovine. V tom páde, jestli počasie ostane priaznivé, kráľ prostriedkom tohto týždňa

prestahuje sa do Burgu a vtedy ustália, kedy bude dávať znova všeobecný výsluch.

Smrť. V obci Főherczeglak (st. Baranya) tieto dni zomrel švagor arcikniežata Fridricha, knieža Croy-Dülmen. Zosnulé knieža pred niekoľkými dňami prišiel na panstvo svojho švagra do obce Bélye, kde dostal zapálenie pľúc. Minulé dni knieža ostal veľmi zle a skončil. Mrtvolu zosnulého zavezú do Brna. Nebohý narodil sa r. 1859. Zanechal štyri deti, z ktorých najstarší princ Karol má 17 rokov.

Pápežov lekár je chorý. Chýrny dvorný lekár nebohého pápeža Leva XIII., dr. Laponi, ktorý je dvorným lekárom i terajšieho pápeža, tieto dni nebezpečne onezdravel. Zase dostal zapálenie slepého čreva, pre ktorú nemoc raz sa už i operácii podrobil. Pápež Pius X. sa veľmi zaujíma o zdravotný stav svojho obľúbeného lekára.

Manželka dediča trónu a jej frisírka. Z Viedne sdeľujú: Veľký ruch vzbudil tieto dni v jednom vonkajšom predmestí na ulici stojaci hyntov kňazny Žofie Hohenbergskej, manželky dediča trónu Franca Ferdinanda. Koč stál pred jedným menším domom. V tomto dome býva Bollmannova, frisírka korunnej princezny. Frisírka dlhší čas chorľavela a teraz sa zotavuje. Kňazna sama šla do bytu. Zacengala, načo slúžka otvorila dvere.

— Ráčte čakaf — riekla — hneď zavolám slečnu. Na to vošla dnu a kňaznu nechala v tmavej predsieni. O chvíľu vyšla dcéra Bollmannovej, ale ani pri svetle nepoznala kňaznu a prehovorila:

— Moja matka je chorá; ja som jej dcéra. Prosím, ku komu mám šťastie?

— Ja som kňazna Hohenbergská — odvetila tázaná.

Dievča prišlo do veľkého zmätku a kňaznu zaviedlo ku svojej matke. Frisírka, samo sebou rozumie sa, hlboko bola dojatá, keď zazrela kňaznu.

— Ani si nemyslíte, nakoľko mi chybujete a jako vás rada mám — prehovorila korunná princezna ku ženskej.

Návšteva trvala dvadsať minút. Keď kňazna sišla na ulicu, obecenstvo pripravilo jej srdečné ovácie.

Pre pivo. Kam dovedie človeka náruživosť pitia, dokazuje nasledovný prípad: Tieto dni na budapeštiansky hl. kapitanát zavital jeden mladý človek, ktorý rozpovedal, že sa volá Imrich Bergl a žiadal, aby ho zatkli, lebo že spáchal veľký hriech. Pred niekoľkými týždňami vyšudil od päťkostolského zlatníka Imricha Schönwalda tri brilliantové prstene, predal ich a s peniazmi ušiel do Mníchova.

— Mojou dávnou túžbou bolo — hovoril kajúci hriechnik — aby som aspoň raz v mojom živote mohol byť v Mníchove a napil sa pravého mníchovského piva. Táto moja túžba priviedla ma do hriechu, preto žiadam, aby ma zatkli.

Policajný osnovník Ladislav Sándor vyhovel prosbe mladého človeka a po výsluchu ho zatkol.

Vytvorení staviteľskí robotníci. V záležitosti vytvorených staviteľských robotníkov tieto dni možno očakávať významný obrat. Robotníci tieto dni vydržovali shromaždenie, na ktorom pojednávali resolučný návrh, ktorý na porade poverenikov už prijali. Robotníci uznajú, že aj oni musia hľadať na to, aby staviteľskí majstri pri podnikoch uzavreť mohli reálne smluvy. Oproti tomuto ale žiadajú povýšenie platu 15 percentov. Jestli toto povýšenie dostanú, robotníci sľubujú, že za ustálenú mzdu hotoví sú konať ustálenú prácu. Staviteľskí majstri totiž žiadali od robotníkov, aby za hodinu uložili najmenej 70 tehál, robotníci ale chcú uložiť len 60 tehál. Toto není taká diferencia, ktorú by pokojnou cestou nemohli vyrovnaf. Ale aj dotiaľ, kým znova môžu začať prácu, majstri najsúrnejšie práce vybavujú pomocou učňov.

Vysťahovanie. Z Ružomberku píšú, že ľud ešte vždy hrnie sa do Ameriky, tak, že v tamojších fabrikách niet nadostač robotníkov. Tieto dni prišlo do Ružomberku zo Sedmohradska asi 200 rumunských robotníkov. Vrchnosť postarala sa, aby tí, čo na sedmohradských stranách nemajú zárobok, tu sa mohli osadiť.

Obrovský víchor na Čiernom mori. Z Carihradu oznamujú, že v utorok minulý týždeň zúril na Čiernom mori obrovský víchor. Mnoho plachtových lodí utonulo, medzi týmito aj jedna, na ktorej bolo deväť ľudí. Ľudia sa potopili.

Nedeľný odpočinok a mlynárski pomocníci. Je známo, že štrajk mlynárskych robotníkov skončil sa s tým, že obe stránky sa ushodly na tom, aby miešaný výbor rozhodol v záležitosti nedeľného odpočinku. — Štátny sekretár Jozef Szterényi vyzval tak majiteľov mlynov ako i vodcov robotníkov, aby každá stránka poslala do výboru 11 poverenikov. Toto sa aj stalo a štátny sekretár Szterényi pozval výbor do ministerstva obchodu na spoločnú poradu. Dľa chýru robotníci sú veľmi nespokojní, leho vraj ich povereníci nemali dost času preštudovať túto otázku a tak obávajú sa neprajného výsledku. Povereníci robotníkov sa teda ushodli, že v páde hy sa porada neskončila ohľadom na robotníkov prajne, hotoví sú vypovedať nový štrajk.

Regulovanie rieky Moravy. Minulé dni uhorské a rakúske výbory vydržovali spoločnú poradu v záležitosti regulovania rieky Moravy. Na porade uzavreli, že regulovanie započne sa i z hora i z dola asíce z hora pri Rohateci a z dola od Devína. Plány majú byť onedlho zhotovené, aby sa práce mohli započaf už bud. roku.

Nový farár. Faru v Lisse dostal Štefan Stolárik, kaplán na Vysokej. Na Vysokú preložený je kaplán z Lissej Július Horváth.

Chýry zo Spiša. V Novej Vsi dňa 22. septembra v tamojšej kasárni spoločného pešieho vojska jeden múr, ktorý snosili, pod seba pochoval jedného cigána zo Smižan, ktorý tam robil, už bol mrtvý, keď ho z pod zrúcanín vytiahli. — V Levoči dňa 23. septembra zomrel gymnaziálny profesor na odpočinku svetský kňaz, menom Maximilian Lelkesch v 73. roku života svojho, nebohý za 41 rokov účinkoval ako profesor. — V obci Jarembina dňa 23. septembra v noci 2 domy a 2 stodoly zhorely. — Po poltreťu týždňovom daždivom čase nastala u nás opravdova zima. Dňa 25., 26. a 27. septembra sňah padal, celá príroda, nielen vrchy ale aj doliny byly biele. Na vyšších miestach ľudia ešte hodne ovsa a konečiny majú von a preto gazdovia úzkostlive pozerajú na tú privčasnú zimu. Bože smiluj sa nad nami!

Zdražie sklo. Správy dvadsiatich uhorských sklenených hút tieto dni uzavrely smluvu, že ceny skla ako aj skleneného tovaru povýšia.

Svätokrádež. Sdelili sme, že nedávno rimsko-katolícky chrám v Starom Budine ozbíjali. Zbojníci vnikli do kostola cez sklenú strechu a asi za pol hodiny «pracovali». Poodtrhali zámky zo skryniek na milodary a povyberali z nich peniaze. Krem toho ukradli aj viac cenných šperkov, ktoré visely na obraze Matky Božej. Zlodeji ušli a policia ich darmo hľadala. Tieto dni ale istý hostinský zo Starého Budína hlásil sa na kapitánate III. okresu a rozpovedal, že chodili uňho dvaja ľudia, u ktorých videl viac šperkov. Od jedného kúpil za šesť korún zlaté srdiečko. Spomenul, že podozrivých ľudí pozná; jeden že sa menuje Imrich Spitzer a druhý Franc Gergicsek. Policia po týchto stopách zaviedla vyšetrovanie a to s výsledkom. Na západnom nádraží tajní polcajti práve vtedy chytili Imricha Spitzera, keď zostúpil z jedného vozňa viedeňského rýchlika. Vlamača odviezli na hlavný kapitanát, kde mu prekutali vačky. Našli uňho veľa záložných cedúl o takých šperkoch, ktoré zmizly zo staro budinskeho katolíckeho kostola.

Zhorelo dievča. V obci Kisszálók (stol. spišská) kočiš árendátora Bélu Herza tieto dni rano doma nechal svoju 7-rečnú dcérku. Malé dievča chcelo rozložiť ohňa a drevo polialo petrolejom. Náhodou polialo si i šaty a keď drevo podpálilo, chytily sa jej aj šaty. Pokým dievčatko zbadali, zhorelo na uhol.

Osožné a chytré prevedenie parcellovania.

«A Kisbirtokosok Országos Földhitelezete» «Krajinský gruntovno-úverkový ústav» do obchodného oboru svojho prevzal provádzanie parcellovania a ku tomuto cieľu udeľovanie požičiek. Ciele ústavu tohoto vytvárajú úžernictvo každého druhu, preto on sám nekupuje majetky ku parcellovaniu, lež na žiadosť prevezme za miernu odmenu unovania úplné prevedenie parcellovania (rozumie sa prácami právnymi, mernickými a v gruntovných knihách) a k tomuto cieľu vyšle na miesto svojho splnomocneného človeka, ktorý potará sa o prevedenie všetkých prác miestnym požiadavkam zodpovedne. Ku cieľom parcellovania ústav ochotne povoluje požičku do dvoch tretín ceny pri výhodných podmienkach, o čom vysvetlenie, prospekt, hlavná správa (Budapest, V., Géza-u. 2.) na žiadosť ochotne odosiela. — Výhody spoluúčinkovania ústavu sú: 1. Lacné prevedenie parcellovania. 2. Ústav nerobiac nároky na podiel osohu, kupec v tej cene dostane pozemky, v akej ich majiteľ odpredá. 3. Kupec a odpredavateľa pozbavia sa všetkých starostí parcellovania. 4. Odpredavateľ naraz v jednej sumne dostane kúpnu cenu. 5. Spoločná zodpovednosť je vytvorená. 6. Všetky útraty dávajú sa popredku. — Zvláštne výhody ústavom povolenej požičky ku parcellovaniu: 1. Prípadný diel podlžnosti spláca sa pozadne. 2. Požičky povolujú sa počnúc už od 300 korún. 3. Požička vypláca sa celkom v hotových peniazoch. 4. Listina verejného notára není potrebná, potrebuje sa len lacné uhodnovenie notárske. Ústav požičku vypovedať nemôže.

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	4 koruny
na pol roka	2 koruny
na štvrt roka	1 koruna.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún. — Do Pruska na celý rok 6 korún.

Tých ctených predplatiteľov, ktorí sú v Amerike alebo v Prusku a ktorí neposlali nám výšoznačené predplatné, prosíme, aby si čím skôr vyrovnali svoje predplatné podľa hore označeného vyzvania.

Počestnosť práce. Rakúsky minister obchodu, Georg Schicht účastinársku firmu z príležitosti reichenbergskej výstavy účastnou učinil takého vyznačenia, akým za pokroky pri dorábaní mydla žiaden iný podnik honosí sa nemôže. Najnovšie táže firma dorába Ceres masť z kokusovho orecha, ktorá ohľadom na dobrotu a upotrebenie prevyšuje všetky dosavadne dôroby masti.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá sa, že je spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požičky*? — Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, ale *požičky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet».

Zadovažujte predplatiteľov pre
«Kreštan-a»!

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 1. októbra.

Úradne značené priemerné ceny za 100 kilogramov.
Pšenica: tiská K 14.15—15.20, peštianska K 13.80—14.75, stolno-belehradská Kor. 13.65—14.70, banátska K 14.00—14.35. — **Raž:** K 11.95—12.35. — **Jačmeň:** na krm K 12.50—13.20. — **Ovos:** prvotriedny 13.70—14.10, druhotriedny 13.50—13.70. — **Kukurica:** K 12.20—12.40. — **Repica:** K 30.50—31.50. — **Proso:** K 10.80—11.—.

Múka:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	25.80	24.80	23.60	21.80	20.80	19.60	18.60
		č.	7	7½	8		
		K	16.60	15.40	11.60		

Drobné otruby: K 8.60, hrubé K 9.20.

Ďateľinové semä: lucerna (prima) K 114.00 do 120.00 za 100 kilogr.; druhotriedna K 98—100.

Zemiaky: ružové K 3.00—3.60, žlté K 3.40—4.00 za 100 kilov.

Strova: Veľká biela fazuľa (bôb) K 20.00—, tarkavá K 16.00—, — **Hrach čistený:** K 24.00 do 42.00. — **Šošovica,** veľká čistá: K 65.00—85.00. — **Koňopné semä:** K 20.00—22.00. — **Lanové semä:** prima K 18.00—19.00. — **Rasca** (kmin): 76.00—78.00. — **Mak:** K 66.00—69.00. — **Ladník:** K 14.00—15.00. Všetko po 100 kilogr.

Koloniálny tovar: **Cukor** v klobúkoch K 70.00 do 70.50, kockový K 71.50—72.00, žltý K 69.00—69.50 za 100 kilogr.

Petrolej: Fiumánsky krištálový K 43.50, fiumánsky White-Star (***) K 40.50 za 100 kilogr.

Lekvár: srbský K 12.00—23.00, slavonský K 29.00 do 30.00 za 100 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kilov) K 24.50—25.00, srbské (100 kilov) K 21.50.

Sviňská masť: budapeštianska K 137.00—138.00.

Slanina: vidiecka K —, mestská 4 kusová K 106.00—107.00 za 100 kilogr.

Špiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K 141.00 do 142.00. Denaturalisovaný, k priemyselným účelom jeden barril 35.75—36.00.

Starostlivosť našich gazdín
sídli k dobrému rodine!

**Kathreiner
Kneipp sladová káva**

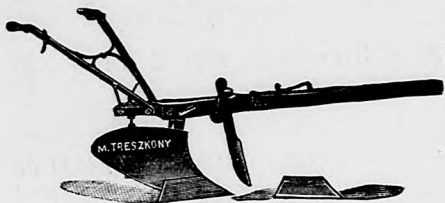
Je tá jediná sladová káva, ktorá zvláštnym spôsobom dorábania Kathreiner dostáva príjemnú vôňu a l'ďbežnú chuť bobkovej kávy.

Veľké jej, a všestranne uznané zdravotné výhody opetne uznané sú a potvrdené tými najvyššími hodnosťami vedomostí.

Pri veľkom úsporeni v každom gazdovstve, každodenné požívanie jej je zvlášte pre mládež nevyslovnej ceny!

Pri kupovaní spomenut treba dôrazne meno KATHREINER a pýtať vždy len pôvodnú baličku s ochrannou známkou «farára Kneipp»

Páni hospodári!

Len umná dostanete tie najlepšie, tohto času za najdokonalejšie uznanie hospodárske stroje ako: mlátačky s ocelovými guľkami, ktoré idú o polovicu ľahšie, než ktorékoľvek iné, žentúre, rajtáre, sečkovice atď. — Cenníky zašlem na žiadosť zdarma a franko.

Michal Treskoň fabrikant hospodárskych strojov v Bytči (Nagy-Bitece).

Tí páni, ktorí by chceli za províziu prevziať zastupiteľstvo a odpredaj mojich strojov, nech sa o podmienky obrátia na mňa. 292

TELEGRAM!

Sukne polovlnené po ... 70—75 kr. a vyše.
Sukne grisetové vyšivané po ... 1 zl. 20 kr. a «
Sukne satenové tlačené modne po ... 93 kr. a «
Sukne kanafasové modne po ... 1 zl. 10 kr. a «
Sukne atlasové modne po ... 1 zl. 5 kr. a «
Sukne glotové, prádlo biele i delnicke, zástery všetkých druhov, obrusy, supravý, plátina, atď., všetko v rozličných farbách a modných vzorkách vyrába a dobierkou ľavne zasiela:

tkalcovna A. Jelínka v. Jimramové.
Vzorky zdarma a franko.

Podporujte malopriemysel! a len čistu ručnú prácu!

!!! Vyznačenie prvej odmeny !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-u. 50.

Úplná záruka za dokoálu mlaťbu! — Cenník na žiadosť franko.

Najdokonalejší a najjednoduchší mlatebný motor stroj. Ľahko k vedeniu bez strojníka. Cieľom rozšírenia týchto najnovších strojov vymieňajú sa staršie parostroje — Odporúča s úplnou zárukou svoje benzinmotore k vystrojeniu mlynov a priemyselných podnikov taktiez

elektrické benzinlokomobi mlatebné stroje s dvojn vystrojením k čisteniu. Jedine jestvujúca novota! Samoučinkujúci, dozorný a bezpečný ventil. Osobitná trieda hospodárskych strojov: parostroje, mlyny, rajtáre, mlatidlá, sejestroje atď.

O nedostížnej vitečnosti motor mlatebných strojov dopytať sa možno u p. barona Jozefa Kemény: Maros-Németi (Erdély), u p. Jána Nagy, Beleg.

Najistejší lacny obchod. Najistejší lacny obchod.

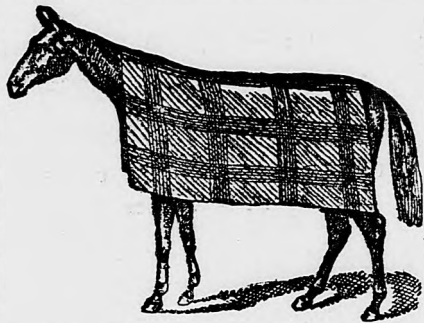

Žiadajte si cenník

Zdarma a bezplatne zašlem mój, v slovenskej reči, bohaté ilustrovaný cenník, ktorý viac než 1000 obrazov obsahuje rozličných hodin, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov 289

HANNS KONRÁD
I. hodinová fabrika a exportní obchod
BRÜX No. 1233. (Česko.)

OH LAS.

Aby hospodári Uhorská všeliakými figlami rozšírovaným odporúčaniam na ľep sadnúť a peňaze vynodif nemuseli za veci nevidené, totižto za pokrovce na kone udajne z vlny robené, skutočne ale k tomuto cieľu v daktorej českej fabrike vyhotovené z barchetu a

kalmuku, odhodali sme sa, že zvláštnej trvácnosti, celkom hrubé ako bunda teplé uhorské o fabrikátu

pokrovce na kone uvedieme do obchodu, ktoré všetkým požiadavkam zodpovedia. Výhodné ceny pre hospodárov: —

Cena veľkého a širokého panského pokrovca na kone 3 zl. Najväčšej a najlepšej jakovosti cena 3 zl. 50 kr.

Franko zasielka ku každej pošte.

Výlučná atresa objednaní:

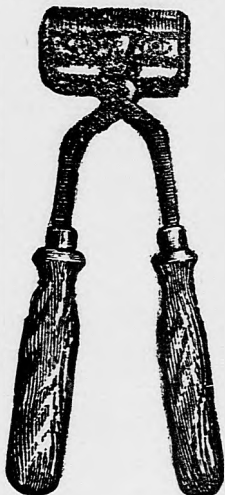
Stredíšte rozposielania

:: Uhorských pokrovcov ::

SOMOGY-SZILL.

Ku bálku pripojiť možno povodne «RAPIDE» nožnice k strihaniu lichvy s náhradným nožom spolu 1 zl. 6 kr. Povodne «Pegoeff Freres» francuzské nožnice k strihaniu koni za výhodnú cenu 2 zl. 20 kr.

Dobrestanie za povodnosť a dobrotu našo tovaru. Za nezodpovedné vrátíme peňaze.

Bruyere drevné fajky.

Fabrikat provnej jakovosti z nepustného opravdoveho Bruyere dreva.

Prijemné a suché fajčenie preto čistoty a chutnajúci ohľadom paru nemá.

Vo vlaštonom zdáhuje pývať treba mój rozmanitý cenník s viac než 1000 obrazmi.

Hladká hlava s veľmi zahnutým Bruyere odlejakom, pipka s rohovým koncom a s hodobabným šlauchom v dĺžke asi 21 cm. K 1.50. Táže fajka, lež s okruhlou hlavou rezanou z Bruyere dreva K 1.60 — Največí vyber veci k fajčeniu potrebných možno najst v mojom cenníku, ktorý sa zdarma a franko rozposiela. Rosposiela dom vývozný HANS KONRÁD Brüx č. 670. Čechy.

Šijáce Stroje.

Velmi dokonale-bez každej chyby a ku každému cieľu. Podľa garancie od 10 zl. až do 25 zl. Vždycki k dostaniu u. 812 Aloja Habán mechanika v Budapešti VII. Izabella-ter 3. Cenník pošlem každému darmo

Pravé Solingen britvy.

Za každú nás kúpenú britvu prevezneme úplnú záruku, bo všetky sshotované sú z najlepšej anglickej ocele.

Č. 85. Dobrá britva fajnovo polirovaná, hlbokv brúsená, na vlas ostrá s čiernou rúčkou	K 1:50
Č. 10. Veľmi dobrá britva najfajnej polirovaná, na 1/4 hlboko brúsená s čiernou rúčkou	« 2:—
Č. 2. Taistá britva, ako Č. 10, lež 1/2 hlboko brúsená	« 2:40
Č. 109. Najfajnejšia britva, zvláste dobrý dôrob na 3/4 hlboko brúsená s čiernou rúčkou na vlas ostrá	« 2:80
Č. 110. Zvláste fajnová britva mimoriadne výborného dôrobu, na 1/2 hlboko brúsená s čiernou rúčkou, na vlas ostrá	« 3:50
Č. 110. S rúčkou z pravej kosti slonovej, na 1/2 hlboko brúsená na vlas ostrá, zvlásty dôrob	« 4:50

Rozposiela s poštovou dobierkou HANUS KONRAD. Vývozný dom BRÜX 669. (Čechy.)

Obširný cenník s viac než 1000 obrazmi zdarma a franko.

Oznamy prijíma

≡ administracia ≡

KREŠTAN

≡ BUDAPEST ≡

Szentkirályi-u. 28.